

SAUEKONTROLLEN

ÅRSMELDING 2010

 ANIMALIA
SAUEKONTROLLEN

INNHOOLD

Om Animalia.....	3
Forord.....	4
Saukontrollens formål.....	5
Organisering og finansiering.....	6
Medlemskap i Saukontrollen.....	7
Aktiviteter i Saukontrollen i 2010.....	8
Avlsarbeidet i Norsk Sau og Geit.....	10
Satsingsområder.....	11
Rådgivere i Saukontrollen.....	12
Statistikk fra Saukontrollen.....	14
Begrep og definisjoner.....	15
Historisk utvikling.....	16
Landsoversikt.....	18
Medlemsoversikt og besetningsstruktur.....	19
Rasefordeling.....	21
Lammetall og lammetap.....	22
Tilvekst og høstvekter.....	25
Avdrått.....	26
Slakteresultater.....	28
Helseopplysninger i Saukontrollen.....	32
Production results.....	35

Forsidebilde: Sauesank ved Hein på Hardangervidda.

Tekst: Marit Lystad /Åshild Våge/
Grethe Ringdal

Foto: Grethe Ringdal

Grafisk design: Konsis

Trykkeri: Konsis

OM ANIMALIA

Styrker norsk kjøtt- og eggproduksjon langs hele verdikjeden

Animalia er et av Norges ledende fag- og utviklingsmiljøer innen kjøtt- og eggproduksjon. Animalia arbeider både med husdyrfaglige og kjøttfaglige spørsmål og tilbyr norsk kjøtt- og eggbransje og norske bønder kunnskap og kompetanse gjennom e-læring og kursvirksomhet, forsknings- og utviklingsprosjekter, husdyrkontroller og dyrehelsetjenester. Animalia er en nøytral aktør som arbeider for og sammen med hele den norske kjøtt- og eggbransjen.

FORORD

Sauekontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueprodusenter i Norge. Medlemskapet organiseres gjennom slakteriene. Animalia har den sentrale administrasjonen med ansvaret for drift og utvikling av den sentrale databasen og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere.

Basert på tall fra 31. desember 2010 var nær 27 % av landets sauebesetninger og ca. 42 % av landets søyer over 1 år registrert i kontrollen. Det er altså de største besetningene som deltar. Medlemstallet har hatt en liten nedgang, men søyetallet har økt fra 2009 til 2010.

Andel medlemmer som registrerer data selv er økende. 70 % av medlemmene registrerer data selv, mens de resterende bruker rådgiver. Av de som rapporterte data selv, brukte 90 % Sauekontrollen Web mens 10 % brukte Led-Sau. Ved utgangen av 2010 var det ingen flere brukere av Sauekontrollens bondeversjon.

Vi håper medlemmer og andre saueinteresserte bruker årsmeldingen aktivt. Den kan brukes til å sammenligne egne resultater med landsgjennomsnitt, som et oppslagsverk og kan forhåpentligvis være til inspirasjon.

Statistikken i årsmeldingen er basert på opplysninger samlet inn til den sentrale databasen. Med i statistikken er alle innmeldte medlemmer som har registrert de aktuelle opplysningene i 2010. Det ble gjort en del endringer i beregningsmåter i 2008. Dette medfører at det ikke alltid kan gjøres sammenligninger tilbake i tid. Dette er beskrevet ved den enkelte tabell og/eller markert med bruk av en tykk strek i tabellen.

For Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau

KRISTIN BAKKE LAJORD
Leder

MARIT L. LYSTAD, SOLVEIG BJØRNHOLT
OG GRETHE RINGDAL
Sauekontrollen

LISBETH HEKTOEN
Helsetjenesten for sau

Sauekontrollens formål

- Skaffe det enkelte medlem informasjon om egen besetning som grunnlag for styring/planlegging og kvalitetssikring av produksjonen.
- Legge grunnlag for landsomfattende avlsarbeid på sau gjennom fullstendig oversikt over dyras identitet ved merking og informasjon om enkeltdyr og besetning.
- Gi informasjon og oversikt over sykdom i besetningen og samle helseopplysninger til bruk i forebyggende helsearbeid og sjukdomsbekjempelse.
- Skaffe dokumentasjon ved livdyrsalg.
- Gi nødvendige opplysninger for generell rådgiving, informasjon, forskning, statistikk og prognoser.
- Være en del av de tiltakene som skaper aktivt og levende produsentmiljø.

ORGANISERING OG FINANSIERING

Animalia har administrasjonen av Sauekontrollen sentralt og står for drift og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere og for den sentrale databasen. Slakterier, både samvirke og private, har det lokale ansvaret, med rådgivere/registratorer rundt omkring i landet.

De innsamlede data er grunnlag for statistikk, dokumentasjon, forskning og avlsarbeid på sau, hvor Norsk Sau og Geit er ansvarlig for avlsindeksberegninger. Finansiering av den sentrale drift og utvikling dekkes av Omsetningsrådet. Finansiering av lokal drift i slakteriene dekkes delvis av medlemsavgifter.

SAMARBEIDSRÅDET FOR SAUEKONTROLLEN OG HELSETJENESTEN FOR SAU

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau er Sauekontrollens øverste organ. Saker vedrørende regelverk, veiledende priser, rettigheter og plikter som følger av medlemskapet, samt årsmelding og budsjett, er saker som behandles i dette forum. Samarbeidsrådet består av representanter fra Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nortura og Norsk Sau og Geit (NSG). Det har vært avholdt 2 møter og blitt behandlet totalt 17 saker i Samarbeidsrådet i 2010 .

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for Sau har i 2010 bestått av:

KRISTIN BAKKE LAJORD (LEDER)
Norsk Sau og Geit

THOR BLICHFELDT
Norsk Sau og Geit

ROLF AXEL AASS/ KARL KRISTIAN KONGSTED
Kjøtt- og Fjørfebransjens Landsforbund

FINN AVDEM
Nortura

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN

Saukontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene.

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN GIR:

- Enkelt registreringsverktøy. Saukontrollen Web gjør det mulig å registrere opplysninger raskt og enkelt.
- Nyttige rapporter på Saukontrollen Web. Alle medlemmer får tilgang til rapporter om produksjon og helsestand i egen besetning på web.
- Bedre oversikt over egen besetning. Saukontrollen gir deg bedre oversikt over besetningen og hjelper deg å styre produksjonen.
- Grunnlag for avlsarbeid. Saukontrollen er grunnlaget for avlsarbeid på sau i Norge og gir deg avlsverdier og oversikt over kåra værere. For å få kåra værslam og få avlsindekser må dyret være registrert i Saukontrollen.
- Enklere å etterleve krav til dokumentasjon. Saukontrollen gjør det lettere å etterleve offentlige krav – og holde oversikt over opplysningene.

For mer informasjon, ta kontakt med ditt lokale slakteri. Se oversikten over rådgivere/registratorer på side 11.

REGISTRERINGSVERKTØYET I SAUEKONTROLLEN

Medlemmer som ønsker å registrere data selv, gjør dette via Saukontrollen Web. Programmet har nå vært i bruk i snart tre år og tilbakemeldingene er svært gode. I dette webbaserte programmet kan medlemmer registrere opplysninger og hendelser for egne dyr og ta ut rapporter for besetningen eller enkeltdyr. Tilgang til registrerings- og rapporteringsverktøyet på internett koster om lag kr 700 per år, litt avhengig av hvilket slakteri du leverer til.

SAMARBEID MED ANDRE PROGRAMMER OG UTSTYR

Brukere av PC-programmet LED-Sau kan sende og motta data fra Saukontrollen.

Saukontrollen Web tar imot vektdata, paringsdata og fostertellingsdata registrert på Biocontrol sin lesestav HHR3000. I tillegg kan vektdata fra de elektroniske vektene fra Knarrhult, Nessemaskin og TrustestXR3000 leses inn via filoverføring til webprogrammet.

AKTIVITETER I SAUEKONTROLLEN I 2010

SAUEKONTROLLENS BONDEVERSJON ER HISTORIE

Ved utgangen av 2010 hadde Sauekontrollen ikke lenger noen medlemmer som registrerte i lokalt program. Alle brukerne av programmet har enten tatt i bruk LED-sau eller Sauekontrollen Web.

DYKTIGE RÅDGIVERE ER GRUNNLAGET FOR SUKSESS

Sauekontrollen har dyktige og ivrige rådgivere ute i felten. Rådgiverne har opparbeidet seg gode kunnskaper om Sauekontrollen. Alle yter brukerstøtte ovenfor medlemmene, i tillegg til den sentrale brukerstøtta hos Animalia. Den sentrale administrasjonen har god kontakt med rådgiverne. Denne kontakten er viktig for den daglige driften og for å få verdifulle innspill til videreutvikling av Sauekontrollen Web. Lokal forankring og engasjement er dessuten viktig for at Sauekontrollen skal være det verk-tøyet som medlemmene har bruk for.

VERVEKAMPANJE

Sauekontrollen har hatt en medlemskampanje pågående i 2010, hvor Animalia oppfordret eksisterende medlemmer til å verve en kollega. Med denne kampanjen fikk Sauekontrollen 40 nye medlemmer. Animalia har i tillegg meldt inn mange nye medlemmer på ulike steder gjennom året.

INFORMASJON

Sauekontrollen har vært synlig i form av en fast spalte i alle utgaver av bladet Sau og Geit. Sauekontrollen var som vanlig å se på Dyrskun i Seljord. I tillegg har Sauekontrollen sammen med Storfekjøttkontrollen hatt stand på Horva, landbruksmesse i Nord, Dyregod-dagane i Batnfjorden og Agrivisjon i Stavanger. Det har også vært holdt foredrag om Sauekontrollen på årsmøter og medlemsmøter i regi av slakteriene og NSG. I løpet av året er den populære mininoteringsboken, som ble lansert i 2009, oppdatert etter innspill fra medlemmene og med god hjelp av rådgiverne. Dette er som navnet sier en liten noteringsbok som

passer i innerlomma. Den tilfredsstillende ikke offentlig dokumentasjon slik som den vanlige noteringsboka, men er ment som et supplement til Sauekontrollen Web. Sauekontrollen sender ut en kalender til alle medlemmer og andre interessenter sammen med Helsetjenesten for sau. Animalias hjemmeside oppdateres stadig og medlemmene oppfordres til å følge med på Sauekontrollens hjemmeside. Her legges det ut påminnelser om frister, tips og andre nyheter fra Sauekontrollen.

DEMOVERSJON AV KONTROLLEN

Det er laget en demoversjon av Sauekontrollen Web som er å finne på Animalias hjemmeside. Denne besvarer de grunnleggende spørsmål om kontrollen og webprogrammet. Nye medlemmer, som vil ha en smakebit på hva medlemskap i Sauekontrollen innebærer, kan bruke demoen for å utforske mulighetene som finnes på weben. Allerede eksisterende medlemmer vil også kunne ha nytte av å prøve demoen, her vil man bli tipset om funksjoner eller rapporter som man kanskje enda ikke benytter seg av.

DRIFT OG DATAFLYT

Driftsåret 2010 har gått smertefritt bortsett fra utfordringer med manglende og sen overføring av opplysninger fra slakteriene. Det arbeides med rutiner for å forbedre dette og oppfølging av slakteriene fram mot høsten 2011. Indeksutplukk og utsendinger av sentrale lister har gått som planlagt, og tidsfrister er overholdt. Sauekontrollen har mottatt data fra eksterne enheter og programmer og har hatt et godt samarbeid med bl.a. NSG, Biocontrol, slakteriene og Lindholdt Data rundt kommunikasjon og overføring av data.

NY RUTINE FOR UTSENDING AV SENTRALE LISTER

Samarbeidsrådet har vedtatt at medlemmer som registrerer selv i Sauekontrollen Web aktivt må bestille papirlister for å få de tilsendt. Medlemmer som rådgiver registrerer for, vil fortsatt få tilsendt papirlister så sant man ikke selv har avbestilt listene. Merk at alle lister som sendes ut, fin-

nes tilgjengelig og alltid oppdatert i Sauekontrollen Web. I 2010 er f.eks. antallet utsendte høstlister gått ned fra 2 900 til 1 600.

NY RAPPORT "AVVISTE SLAKTEOPPLYSNINGAR"

Under fanen "Mi side" i Sauekontrollen Web finnes det nå en ny rapport som viser slakteopplysninger fra Nortura som har blitt avvist i kontrollen. Slaktedata fra de private slakteriene vil komme over i samme system innen neste slaktesesong. Rapporten vil være et godt hjelpemiddel for å fange opp manglende slaktedata i Sauekontrollen Web.

NY TEKNOLOGI

PDA, lesestaver og elektroniske vekter er eksempler på ny teknologi som er på full fart inn i norske sauefjøs. Mye av dette som følge av bruk av elektroniske øremerker som over 90 % av alle lam født i 2010, ble merket med. Med disse kommer krav om kommunikasjon direkte mot Sauekontrollen Web. Data fra ulike elektroniske vekter og noen typer data fra lesestav fra Os Husdyrmerkefabrikk (Biocontrol) kan leses inn i Sauekontrollen Web.

SAUEKONTROLLEN PDA

Sauekontrollen lanserte i juni 2010 et PDA-program som sender og mottar data fra Sauekontrollen Web. Sauekontrollen PDA er et registreringsverktøy for å effektivisere driften på gården og et supplement til Sauekontrollen Web. Denne lille håndholdte datamaskinen gir deg mulighet til å ha oppdatert informasjon om besetningen hvor som helst og når som helst. Ved å kjøpe programmet og en PDA kan man enkelt registrere lamming, vekter, helseopplysninger, paring, fostertelling, beiteslipp og tilsyn, samt utmelding uten å måtte notere på papir. Alle obligatoriske opplysninger i Sauekontrollen kan registreres her. Opplysningene fra PDAen sendes over internett inn til Sauekontrollen Web, enten via kabel mellom PC og PDA eller trådløst (WLAN). Dersom PDAen også er en mobiltelefon kan data sendes over GSM-nettet.

Selve programmet kjøpes fra Sauekontrollen og koster kr 1 000,- i engangsavgift pluss et tillegg på 500,- i årlig avgift fra og med året etter kjøp. Selve PDA'en som programmet må installeres på, kan kjøpes fra flere leverandører og fås fra ca kr 2 000,- og oppover. Kravet for at programmet skal kunne kjøres på PDA'en, er at den har Windows Mobile som operativsystem (6.0 >). Programmet er testet og godkjent for PDAene HP Ipad 114 og HTC HD2.

Programmet kan brukes uten å lese av elektroniske øremerker, men ved å koble PDA'en til en RFID-leser, kan man få utnyttet effektiviseringspotensialet som ligger i denne teknologien. Per i dag fungerer programmet mot to RFID-lesere som selges av RFID-huset AS.

Vi ønsker gjerne synspunkter på produktet for å gjøre det enda bedre. Andre versjon av Sauekontrollen PDA vil lanseres i løpet av våren 2011. Les mer om programmet, utstyr og priser på vår hjemmeside www.animalia.no.

REGISTRERING AV PARINGSOPPLYSNINGER – VIKTIG FOR SEMINSTATISTIKKEN!

Fra og med høsten 2009 overfører Sauekontrollen semin-data til NSG. Dermed slipper produsenter å registrere semindata både hos NSG og i Sauekontrollen. Det viste seg dessverre at rapporteringen i fjor ble mangelfull. For å sikre oss en best mulig seminstatistikk, oppfordrer vi til å registrere alle paringsforsøk i Sauekontrollen og LED-Sau. Husk å registrere all bruk av semin og alle naturlige paringer på søyer som insemineres. I Sauekontrollen blir omløp registrert ved at man legger inn en ny paring på søya. Oversikt over omløp tas ut på rapporten "Paring og omløp". Til de som sender semindata til rådgiver for registrering, send informasjon om alle paringer på søya, ikke bare insemineringen.

AVLSARBEIDET I NORSK SAU OG GEIT

Jeg har vært i utlandet. Hva gjorde jeg der? Lærte om sau, selvsagt. Jeg lærte også at vi har meget god grunn til å være stolte over avlsarbeidet vi driver i Norge.

La oss starte med selve grunnmuren i et godt avlsarbeid – registreringene. Utlendingene blir mektig imponerte når de får vite at vi i Norge har over 40 % av søyene i Sauekontrollen.

Og så over til det helt utrolige! Vi får inn slaktedata fra omtrent alle slaktede lam, med vekt og klassifisering knyttet til individnummeret som er brukt i Sauekontrollen! Overføring av data fra slakteriene til sauekontrollsystemet har de ikke i andre land. Bare her har vi grunnlag for å drive et mye mer effektivt avlsarbeid for egenskapene tilvekst og klassifisering enn andre store og små saueland.

Felles avlsmål for hele populasjonen og tett samarbeid mellom saueholderne slik at avlsframgangen skal bli størst mulig, er også meget uvanlig i andre land. Holdningen ser ut til å være: "Hvorfor prøve å bli best i verden når man kan bli veldig lykkelig av å ha bedre sau enn naboen"

Dette får være nok selvskrøyt om norsk sauavl i denne omgangen. For vi må erkjenne at følgende utsagn også gjelder for oss: "Man trenger ikke være syk for å bli bedre."

Norske saueholdere har ønsker og forventninger til avlsmessig framgang for flere søyeegenskaper. Jurbetennelse nevnes stadig vekk, likeledes bedre jur- og speneform og mindre lammetap. Bedre holdbarhet på søyene er kanskje det økonomisk aller viktigste ønsket vi får.

Dermed er vi tilbake til det grunnleggende – saueholderne må registrere og rapportere! Er ikke saueholderne villige til å ta dette arbeidet, har vi ingen mulighet til å få til noe.

Mitt ønske for 2011 er derfor en sterk økning i mastitt på norske søyer – i Sauekontrollen!

THOR BLICHFELDT
Avls- og seminsjef
Norsk Sau og Geit

SATSINGSOMRÅDER

SAUEKONTROLLEN WEB

Sauekontrollen Web har nå vært i bruk i snart tre år. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger på programmet. Likevel er vi langt fra i mål, og programmet skal videreutvikles. Vi får mange gode innspill og ønsker til programmet fra både rådgivere og medlemmer. Dette er viktig for at Sauekontrollen skal være et nyttig hjelpemiddel for deg! I den forbindelse har vi nettopp foretatt en brukerundersøkelse blant kontrollens medlemmer, og vi har fått inn mange innspill og synspunkter på hvordan dere ønsker Sauekontrollen skal være. Disse resultatene vil gi oss nyttig informasjon om den videre utviklingen og hvilke prioriteringer som bør tas både med tanke på webprogrammet, brukerstøtten og Sauekontrollen i sin helhet.

Disse personene har arbeidet med Sauekontrollen i hele eller deler av 2010. Da det vil være endringer i hvem som registrerer, anbefales det å kontakte medlemscenteret hvis du er usikker på hvem som er din rådgiver.

Som et supplement til Sauekontrollen Web fortsetter vi også videreutvikling av Sauekontrollen PDA. Ny versjon lanseres vår 2011.

REGIONALSATSING

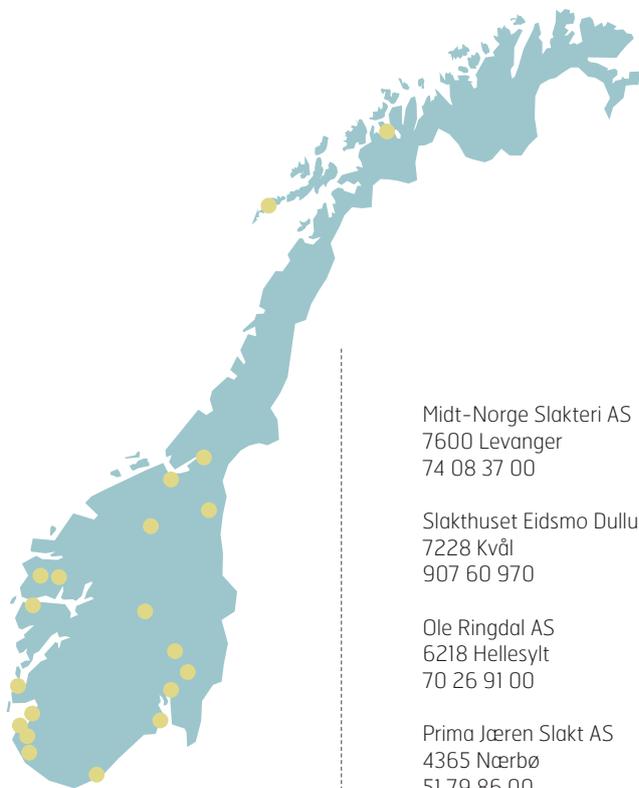
Animalia vil i løpet av høsten/førjulsvinteren lage et regionalt opplegg hvor man prøver å få til mer aktivitet rundt Sauekontrollen i regi av NSG lokallag. Det vil bli avholdt idemøter i forkant hvor rådgivere ved slakteriene, NSG og medlemmer vil være sentrale personer.

Rådgivere i Sauekontrollen 2010

NORTURA SA:		FRITTSTÅENDE SLAKTERIER:
Anne Grete Stabekk	Evy Moen	Hilde Kalleklev Håland, Fatland AS
Jan Aarskog	Per Hammer	Berit Pettersen, Fatland AS
Toril Hårdnes	Bjørn Wæhre	Gerd Skjoldal, Fatland AS
Vinni Foss	Knut B. Simensen	Trond Heggen, Furusest AS
Ove Myklebust	Gunhild Johnsen	Pål Kjørstad, Furusest AS
Rune Osland	Ann Mari Fause	Randi og Arne Rogne, Helle Slakteri AS
Marie Fuglestad	Odd Åke Fagereng*	Georg Fredrik Ueland, Prima Jæren Slakt AS
Øystein Bjelland	Knut Joakimsen*	Siv Else Horvli, Midt Norge Slakteri AS
Karluf Håkull	Bjørnar Sveli	Henning Sandmæl, Røros Slakteri AS
Olav T. Bø	Unn Lauvbakk	Klaus Arild Sandøy, Slaktehuset Eidsmo Dullum
Torhild F. Sisjord	Mona Lise Skreslett	Anna Egedahl, Nordfjord Kjøtt AS
Anne Lise Henjum Molland		Ragnhild Tryggestad, Ole Ringdal AS
Jan Ove Stene		Kjell Åge Vannes, Fatland AS
Aslaug Kjellstad		Åge Iselvmo, Jens Eide AS
Einar Helge Haugstad		Aina M. Jensvold, Gammel Norsk Spælsau

*Odd Åke Fagereng døde dessverre i 2010 og Knut Joakimsen overtok hans medlemmer.

RÅDGIVERE I SAUEKONTROLLEN

Midt-Norge Slakteri AS
7600 Levanger
74 08 37 00

Slakthuset Eidsmo Dullum AS
7228 Kvål
907 60 970

Ole Ringdal AS
6218 Hellesylt
70 26 91 00

Prima Jæren Slakt AS
4365 Nærbø
51 79 86 00

Rørøslakt AS
7374 Rørøsl
72 40 65 80

Frittstående slakterier

Fatland Jæren AS
4311 Hommersåk
51 68 21 00

Fatland Oslo AS
1081 Oslo
23 17 63 50

Fatland Ølen AS
5583 Ølen
53 77 55 00

Furuseth AS
2072 Dal
63 97 70 10

Spis Oppdal AS
7340 Oppdal
72 42 20 60

Horns Slakteri AS
8370 Leknes
76 05 54 00

Jens Eide AS
4790 Lillesand
37 27 09 66

Nortura medlemssentre

Nortura Tønsberg
800 33 227

Nortura Rudshøgda
800 81 082

Nortura Sandeid
800 33 455

Nortura Forus
800 33 315

Nortura Førde
800 30 360

Nortura Malvik
810 30 303

Nortura Målselv
800 80 140

TA KONTAKT MED DITT LOKALE
SLAKTERI FOR Å BLI MEDLEM
AV SAUEKONTROLLEN

STATISTIKK FRA SAUEKONTROLLEN

Vær oppmerksom på grunnlaget bak statistikken. Antall dyr eller besetninger bak gjennomsnittet er oppgitt i de fleste tabellene. Hvilken type opplysning det er snakk om, er viktig i vurderingen av tallmaterialet. Eksempelvis er påliteligheten av gjennomsnittlig andel dødfødte mindre enn gjennomsnittlige klassifiseringsresultat. Der hvor frekvensen er lav, vil hvert enkelt tilfelle ha innvirkning på gjennomsnittet. Oslo er ikke med på fylkesoversikter på grunn av for få produsenter.

3 643 besetninger rapporterte lammingsopplysninger i 2010. Disse danner datagrunnlaget for årsmeldingen.

ENDRINGER F.O.M. ÅRSMELDING 2008

Begrepet 'Søye per 1. januar' brukes ikke lengre. Dette er erstattet av begrepet 'Para søye'. Se definisjonene under.

Begrepet 'Søye per 31.12.' innføres for beregning av oppslutning. Årsak er at dette er en mer korrekt sammenligning med de offentlige tallene.

'Tal lam om hausten' inkluderer lam med høstvekt eller slaktevekt. En feil i tidligere årsmeldinger har gjort at kun lam med høstvekt har blitt godskrevet søya. Dette medfører en økning i tal lam om hausten og avdrått på ca. 3 %.

På grunn av disse endringene er historiske produksjonsdata kjørt tilbake til 2000. Tall før den tid kan ikke sammenlignes direkte. I tabeller der beregningsgrunnlag er endret, er dette markert med en strek i tabellen før og etter ny beregning.

BEGREP OG DEFINISJONER

VOKSEN

Søye født 2 år eller mer før årsmeldingsåret.

GIMRE

Hunndyr født året før årsmeldingsåret.

PARA SØYER

Voksne søyer og gimrer som er registrert med lam, kasting eller som gjeld. Upara søyer og gimrer, overførings søyer og søyer med manglende informasjon er ikke med regnet.

SØYER PER 31.12

Søyer født 1 år eller mer før årsmeldingsåret, innmeldt 31.12 årsmeldingsåret. Dette brukes kun i forhold til tall fra Statens landbruksforvaltning. Se fotnoter tabell 1 for mer detaljer.

BURD

Antall lam søya har med seg på det aktuelle tidspunkt (burd vår = antall lam om våren, burd høst = antall lam om høsten).

LAM OM HAUSTEN

Antall lam per søye som har høstvekt og/eller slaktevekt.

KORRIGERT HØSTVEKT

Beregnet høstvekt ved 145 dagers alder ut i fra antatt daglig tilvekst for rasen. Følgende tilvekstsatser brukes når veid høstvekt korrigeres:

Norsk Kvit Sau:	0,25 kg/dag
Sjeviot:	0,22 kg/dag
Pelssau:	0,21 kg/dag
Spælsau:	0,23 kg/dag

KORRIGERT SLAKTEVEKT

Slaktevekt korrigert til 160 dagers alder. 110 g/dag i slaktetilvekst utover 160 dagers alder brukt på alle raser.

AVDRÅTT

Lammevekt om høsten, i kg høstvekt. Lam som mangler høstvekt, men er slaktet, gis en gjennomsnittlig høstvekt.

RISIKOPOPULASJON

Tap i prosent er alltid regnet ut fra risikopopulasjonen om ikke annet er spesifisert. Det vil si dødfødt er i prosent av alle fødte lam, død inne er i prosent av levende fødte, død på sommerbeite er i prosent av de som levde ved slipp på sommerbeite, totalt tap er i prosent av alle fødte lam. Merk at dette begrepet ikke brukes i helse rapporten. Tap på sommer inkluderer dyr med utkode tapt sommer og dyr som mangler høstvekt, slaktevekt eller annen info om utmelding.

RASE

Våren 2010 ble det gjort en endring i Sauekontrollen som medførte endring av rasedefinisjon. Lam født 2010 får fars rase. Alle eldre dyr får definert rase basert på mors rase.

HISTORISK UTVIKLING

Tabell 1: Utvikling av medlemstall, antall kontrollerte søyer over 1 år og tilslutning

År	Antall buskaper ¹⁾	Tilslutning buskaper, % ²⁾	Antall voksne søyer ³⁾	Tilslutning søyer, % ⁴⁾
1972	3 597		94 417	
1982	5 300		236 738	
1990	5 594		284 440	
1991	5 557		294 051	
1992	5 397		295 984	
1993	5 282	21,2	289 010	
1994	5 256	21,2	303 097	
1995	5 367	21,8	303 828	
1996	5 310	22,3	297 144	
1997	5 170	22,5	288 849	
1998	5 061	22,8	285 133	
1999	4 925	22,6	279 924	
2000	4 929	22,9	291 673	26,9
2001	4 872	23,3	299 976	27,0
2002	4 783	25,4	304 539	27,1
2003	4 600	25,7	307 434	28,0
2004	4 402	25,8	309 573	28,1
2005	4 140	25,5	303 058	27,8
2006	3 935	25,4	291 905	28,6
2007	3 838	26,1	282 142	28,3
2008	3 928	27,4	275 180	39,8
2009	3 997	27,8	291 036	42,4
2010	3 899	27,4	295 725	42,4

1) Alle besetninger innmeldt 31.12 årsmeldingsåret. Før 2008: Kun besetninger som innrapporterte lammingsopplysninger årsmeldingsåret.

2) Medlemmer som andel av antall besetninger som søkte produksjonstilskudd for 'Voksne sauer over ett år' 1.1. årsmeldingsåret (SLF).

3) Søyer over 1 år, innmeldt 31.12. årsmeldingsåret. Før 2008: Søyer og gimrer registrert med lam, kasting eller som gjeld samt søyer over ett år og eldre som ikke er para.

4) Søyetal som andel av antall 'Voksne sauer over ett år' det er søkt produksjonstilskudd for per 1.1 årsmeldingsåret minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF).

Tabell 2: Historisk utvikling av lammetall, korrigert høstvekt og korrigert avdrått per para søye

År	Totalt fødte lam	Levendefødte lam	Lam om høsten ¹⁾		Tilvekst fødsel/høst (g/dag)	Korrigert høstvekt (kg) ²⁾	Korrigert avdrått (kg) ²⁾	
			Uten kopplam	Med Kopplam			Uten kopplam	Med kopplam
1990			1,55			43,8	67,8	
1991			1,54			42,7	65,7	
1992			1,53			41,7	63,8	
1993			1,54			44,4	68,4	
1994			1,55			43,7	67,7	
1995	1,86	1,79	1,54		276	42,9	66,1	
1996	1,86	1,80	1,54		275	42,8	65,9	
1997	1,86	1,80	1,55		271	43,4	67,3	
1998	1,87	1,81	1,54		267	42,5	65,4	
1999	1,89	1,83	1,55		269	42,2	65,4	
2000	1,90	1,84	1,58	1,63	274	44,2	69,9	71,9
2001	1,93	1,87	1,59	1,64	271	43,8	69,8	71,9
2002	1,93	1,87	1,60	1,65	276	44,5	71,0	73,0
2003	1,96	1,89	1,60	1,65	270	43,7	69,9	72,2
2004	1,98	1,90	1,63	1,69	278	44,8	73,0	75,6
2005	2,00	1,92	1,62	1,68	281	45,1	73,2	75,6
2006	2,05	1,97	1,63	1,70	276	44,5	72,5	75,3
2007	2,05	1,97	1,64	1,71	275	44,4	72,6	75,8
2008	2,07	1,98	1,63	1,71	283	45,5	74,2	77,6
2009	2,09	2,00	1,64	1,72	279	44,9	73,5	76,8
2010	2,11	2,01	1,63	1,71	277	44,6	72,8	76,1

1) Lam om høsten inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

2) Høstvekt og avdrått er korrigert til 145 dager.

Tidligere ble søya kun godskrevet lam med høstvekt i 'lam om høsten'. Dermed ble søyas avdrått underestimert. Nå inkluderes også lam med slaktevekt. I tabellen er er tallene fra og med 2000 oppdatert etter ny beregning og kan sammenlignes.

LANDSOVERSIKT

Tabell 3: Gjennomsnittlige produksjonsresultater per para søye

År	2010	Egne tall
Totalt fødte lam	2,11	
Dødfødt, %	4,60	
Levendefødte lam	2,01	
Tapt inne, %	3,61	
Tapt på vårbeite, %	1,00	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	10,32	
Lammedato	28.04.2010	
Fødselsvekt, kg	4,6	
Vårvekt, kg	18,0	
Alder vårvekt, dager	40,9	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	327	
Høstvekt, kg	43,2	
Korr.høstvekt, kg	44,6	
Alder høstvekt, dager	139,4	
Tilvekst vår - høst, g/dag	257	
Tilvekst fødsel - slakt g/dag	106	
Slaktevekt, kg	19,4	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	277	
Korrigert slaktevekt, kg	19,3	
Alder slaktevekt, dager	161,0	
Slakteklasse	8,4 (R)	
Fettgruppe	5,5 (2+)	
Lam om høsten	1,63	
Lam om høsten med kopplam	1,71	
Avdrått uten kopplam, kg	70,5	
Avdrått uten kopplam korrigert, kg	72,8	
Avdrått med kopplam, kg	73,7	
Avdrått med kopplam korrigert, kg	76,1	

Tabell 4: Gjennomsnittlige produksjonsresultater for kopplam

År	2010	Egne tall
Tapt inne, %	5,34	
Tapt på vårbeite, %	2,06	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	14,97	
Fødselsvekt, kg	4,1	
Vårvekt, kg	17,3	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	300	
Høstvekt, kg	39,8	
Korr.høstvekt, kg	42,3	
Tilvekst vår - høst, g/dag	248	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	265	
Slaktevekt, kg	17,9	

Kopplam er inkludert i alle tall, med unntak av vekter og tilvekster. Vekter og tilvekster for kopplam finnes i tabell 4.

Sett inn tall for egen besetning og sammenlign med landsgjennomsnittet. Hvor er det forbedringsområder i din besetning?

MEDLEMSOVERSIKT OG BESETNINGSSTRUKTUR

1) Tilslutning beregnet som andel av besetninger og "Voksne søyer over ett år" det er søkt produksjonstilskudd for i.l. årsmeldingsår. Fylket Oslo er holdt utenfor på grunn av lite tallmateriale.

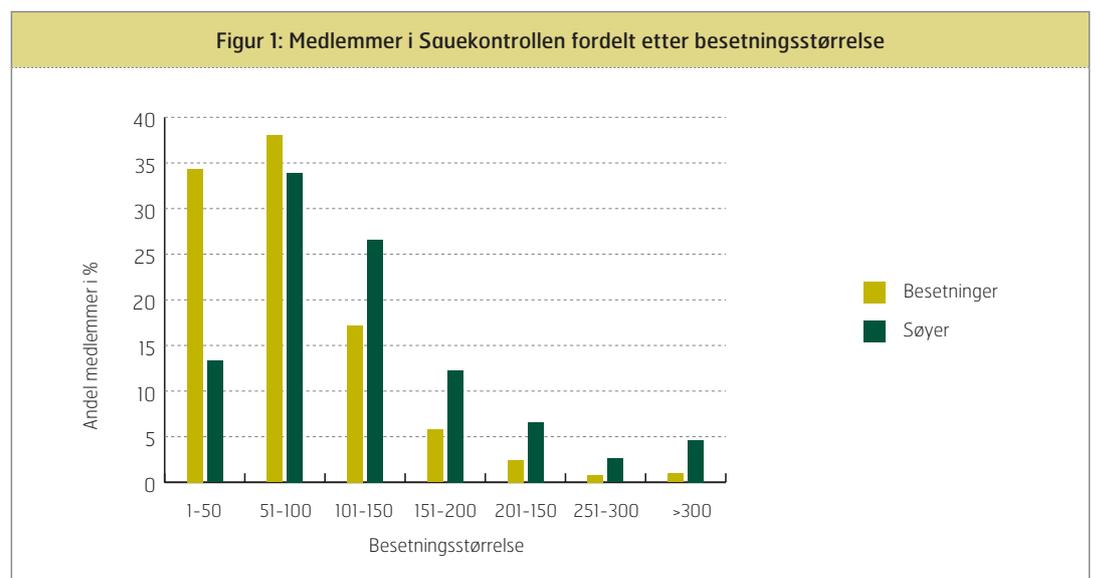
Medlemstallet i Sauekontrollen har gått ned med 100 medlemmer fra 2009 til 2010. På tross av dette har antall søyer i Sauekontrollen økt med 4 689 fra 2009 til 2010. Rogaland er det største medlemsfylket med 587 besetninger i kontrollen, fulgt av Hordaland, Oppland og Sogn og Fjordane. Når det gjelder oppslutning på fylkesnivå, har Buskerud og Nord-Trøndelag over 60 % av søyene registrert i Sauekontrollen.

Tabell 5: Fylkesvis fordeling av medlemmer og søyer i Sauekontrollen, med tilslutning av besetninger og søyer fylkesvis og andel av medlemmer

Fylke	Besetninger i Sauekontrollen	Søyer i Sauekontrollen	Tilslutning ¹⁾ besetninger	Tilslutning ¹⁾ søyer	Andel av alle i kontrollen %
Østfold	26	1 395	19,3	40,9	0,7
Akershus	44	2 560	20,4	38,4	1,1
Hedmark	218	19 113	31,2	50,8	5,6
Oppland	469	36 300	35,0	48,2	12,0
Buskerud	218	18 036	39,3	60,5	5,6
Vestfold	32	1 529	29,1	46,8	0,8
Telemark	121	7 731	31,0	42,4	3,1
Aust-Agder	55	3 871	25,0	41,7	1,4
Vest-Agder	94	5 830	21,5	37,2	2,4
Rogaland	587	49 288	22,5	33,8	15,1
Hordaland	527	27 214	28,1	41,1	13,5
Sogn og Fjord.	433	25 739	25,9	39,9	11,1
Møre og Romsd.	244	14 743	23,8	35,1	6,3
Sør-Trøndelag	199	19 690	27,9	44,6	5,1
Nord-Trøndelag	181	16 039	35,7	61,3	4,6
Nordland	263	28 068	25,6	42,9	6,7
Troms	158	15 553	27,4	42,7	4,1
Finmark	28	2 994	22,0	39,3	0,7
Landet	3 897	295 725	27,4	42,4	100

Besetningsstørrelsen i Sauekontrollen er økende og var i 2010 i snitt på 80 para søyer per besetning. 72,3 % av besetningene har under 100 søyer, mens 23,5 % har mellom 100 og 200 søyer. Kun 4,2 % av medlemmene har over 200 søyer, men disse har til gjengjeld kontroll på 13,8 % av de registrerte søyene.

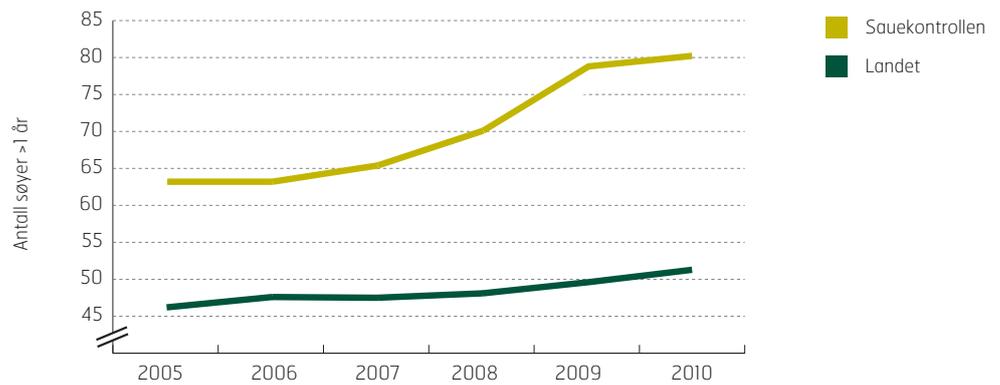
Figur 1: Medlemmer i Sauekontrollen fordelt etter besetningsstørrelse

Besetningsstørrelse er her definert som antall søyer > 1 år for å kunne gi et mest mulig rett sammenligningsgrunnlag med offentlige tall.

Figur 2: Utvikling av gjennomsnittlig størrelse på besetninger i Sauekontrollen til sammenligning med landet for øvrig.

Tabell 6 tar utgangspunkt i søyer som er registrert med lamming, eller har fått kode gjeld, kasta eller ikke para.

Tabell 6: Fordeling av voksne søyer og gimrer med lam, kasta/gjeld eller ikke para

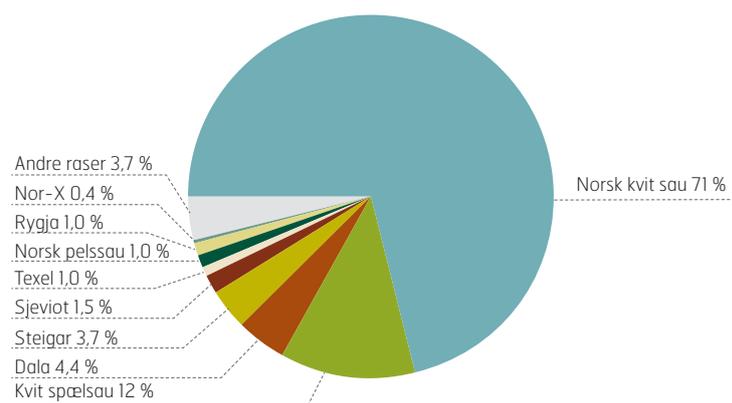
	Voksne			Gimre			Alle		
	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld	Med lam	Ikke para	Kasta, gjeld
2008	71,7 %	0,3 %	1,6 %	20,5 %	3,8 %	2,0 %	92,2	4,1	3,7
2009	71,8 %	0,3 %	1,5 %	21,4 %	3,3 %	1,8 %	93,2	3,6	3,3
2010	71,9 %	0,3 %	1,4 %	21,5 %	3,2 %	1,7 %	93,5	3,4	3,1

RASEFORDELING

Figur 3 viser fordeling av voksne søyer på rasenivå. Figuren er endret noe fra tidligere år. Kun dyr merket Norsk kvit sau inngår i andel Norsk Kvit sau, og rasene Dala, Steigar og Rygja er vist som egne raser. Det er sannsynlig at mange av disse dyra burde ha vært kodet om til Norsk kvit sau. I "Andre raser" inngår etter synkende antall Farga spælsau, Gammelnorsk spælsau, Suffolk, Gammelnorsk sau, Blæset, Fuglestadbroket, Grå trønder m.m.

Figur 3: Rasefordeling

LAMMETALL OG LAMMETAP

Kopplam er inkludert i tabell 7. Para søye er definert som voksne og gimrer med lam eller som har kasta eller er gjeld. Overførings søyer og upara søyer og gimrer er ikke med i beregningen.

Tabell 7: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, fordelt fylkesvis

Fylke	Totalt fødte lam			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	2,12	2,25	1,71	2,02	2,14	1,64	4,71	4,95	3,72	1,60	1,69	1,32
Akershus	2,10	2,30	1,59	2,00	2,20	1,50	4,61	4,21	6,04	1,68	1,88	1,18
Hedmark	2,10	2,30	1,51	2,00	2,20	1,44	4,44	4,38	4,69	1,67	1,86	1,15
Oppland	2,15	2,34	1,63	2,07	2,25	1,55	3,89	3,68	4,75	1,76	1,92	1,30
Buskerud	2,19	2,38	1,68	2,09	2,28	1,59	4,45	4,25	5,19	1,83	1,99	1,38
Vestfold	2,02	2,17	1,53	1,93	2,09	1,42	4,41	3,76	7,44	1,53	1,64	1,18
Telemark	2,08	2,28	1,53	2,00	2,19	1,45	4,11	3,90	4,97	1,69	1,87	1,20
Aust-Agder	2,12	2,29	1,61	2,03	2,19	1,52	4,54	4,27	5,69	1,73	1,90	1,23
Vest-Agder	2,03	2,19	1,52	1,95	2,12	1,44	3,78	3,50	5,04	1,65	1,80	1,19
Rogaland	2,08	2,25	1,53	1,97	2,14	1,43	5,27	5,01	6,47	1,74	1,89	1,28
Hordaland	2,11	2,24	1,60	2,01	2,14	1,49	4,88	4,59	6,42	1,76	1,88	1,32
Sogn og Fjordane	2,06	2,19	1,55	1,98	2,11	1,48	3,90	3,74	4,80	1,75	1,87	1,29
Møre og Romsdal	2,15	2,29	1,62	2,04	2,18	1,52	5,15	4,99	5,97	1,70	1,83	1,24
Sør-Trøndelag	2,11	2,28	1,58	2,02	2,18	1,51	4,08	4,03	4,32	1,68	1,83	1,19
Nord-Trøndelag	2,06	2,22	1,58	1,96	2,12	1,49	4,72	4,53	5,50	1,58	1,72	1,14
Nordland	2,11	2,29	1,55	2,00	2,17	1,46	5,27	5,23	5,47	1,65	1,80	1,14
Troms	2,11	2,30	1,52	2,01	2,20	1,45	4,62	4,54	4,98	1,68	1,86	1,15
Finnmark	2,10	2,25	1,57	2,00	2,14	1,49	4,71	4,68	4,84	1,69	1,80	1,28
Landet	2,11	2,27	1,57	2,01	2,17	1,49	4,60	4,43	5,38	1,71	1,86	1,24

Tabell 8: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, voksen og gimre, fordelt på raser

Rase	Totalt fødte			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre
Norsk kvit sau	2,15	2,32	1,62	2,05	2,22	1,53	4,77	4,60	5,54	1,75	1,90	1,28
Kvit Spælsau	2,03	2,19	1,48	1,94	2,10	1,41	4,22	4,09	4,88	1,67	1,82	1,15
Dala	2,11	2,25	1,57	2,02	2,16	1,50	4,20	4,13	4,60	1,68	1,79	1,25
Steigar	2,10	2,26	1,52	2,00	2,16	1,44	4,81	4,61	5,83	1,67	1,82	1,15
Sjeviot	1,89	2,01	1,34	1,82	1,94	1,26	3,60	3,19	6,41	1,59	1,70	1,11
Texel	1,83	2,00	1,31	1,75	1,92	1,22	4,54	4,16	6,38	1,55	1,69	1,10
Rygja	2,07	2,24	1,46	1,98	2,14	1,39	4,46	4,43	4,57	1,73	1,87	1,21
Norsk pelsau	1,87	2,02	1,37	1,81	1,96	1,34	3,23	3,33	2,73	1,61	1,77	1,14
Nor-X	1,89	2,08	1,34	1,80	2,00	1,23	4,48	3,62	8,33	1,60	1,77	1,10
Landet	2,11	2,27	1,57	2,01	2,17	1,49	4,60	4,43	5,38	1,71	1,86	1,24

Tabell 9: Besetninger gruppert etter ulike nøkkeltall

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Totalt fødte	2,37	2,09	1,84
Levendefødte	2,24	2,02	1,76
Dødfødte, %	1,36	4,15	8,15
Tap inne, %	0,77	2,90	6,98
Tap vårbeite, %	0,00	0,40	2,70
Tap sommer	2,40	6,99	20,74
Totaltap	9,07	15,93	29,14
Lam om høsten	2,01	1,76	1,39

Besetningene er gruppert på nytt for hvert nøkkeltall. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2 865 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 643).

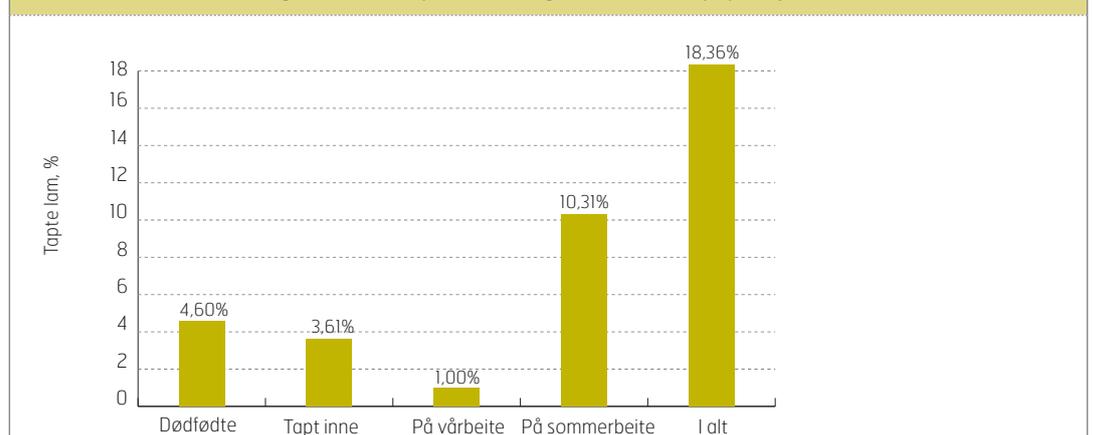
Besetningene er gruppert etter "Lam om hausten" og viser snitt for beste, midtre og dårligste tredjedel for de andre 'egenskapene'. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2 865 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 643).

Figur 4 er beregnet ut fra risikopopulasjon. Det vil si antall lam som er i live før hver registreringsperiode. Tap i alt er beregnet ut fra totalt fødte lam.

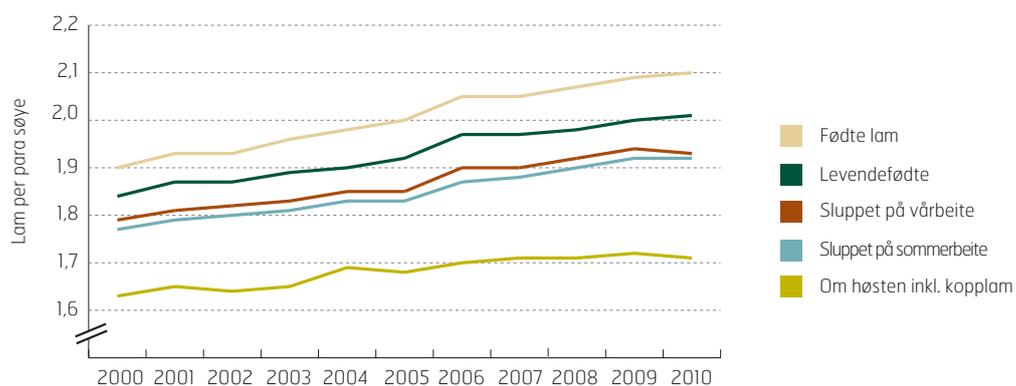
Tabell 10: Gjennomsnittsverdier for besetninger rangert etter lam om høsten

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Lam om høsten	2,01	1,76	1,39
Totalt fødte	2,30	2,10	1,92
Levedefødte	2,20	2,01	1,83
Dødfødte, %	4,54	4,52	4,58
Tap inne, %	3,02	3,40	4,28
Tap vårbeite, %	0,87	1,04	1,22
Tappt sommer	4,48	7,70	17,94
Totaltap	12,32	15,76	26,06

Figur 4: Andel tapte lam beregnet ut fra risikopopulasjonen

Figur 5: Utvikling av lammetall i Sauekontrollen fra 2000 - 2010

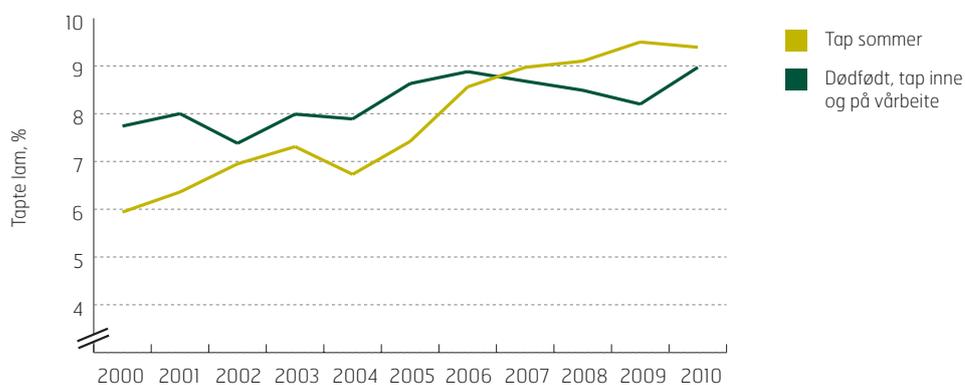

Figur 5 er beregnet ut fra totalt lammetall ved fødsel, antall levende fødte lam, antall lam ved utslipp på vårbeite, utslipp på sommerbeite og om høsten. Tall lam om høsten er inkludert kopplam.

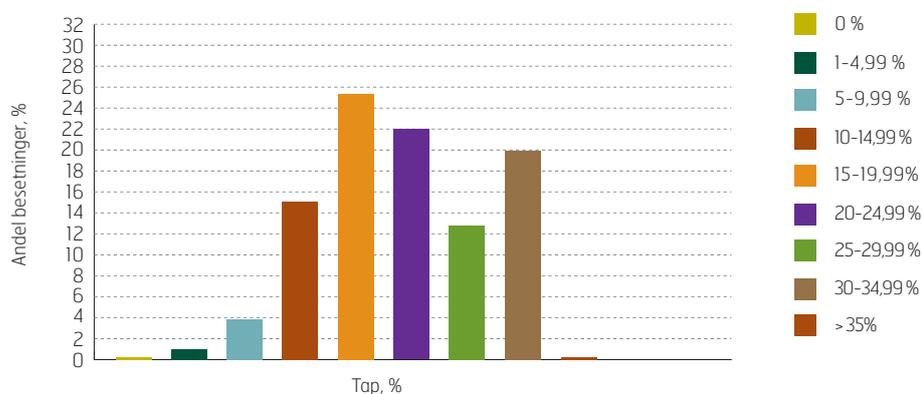
Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Merk at tapsprosenten i figur 6 er beregnet ut fra antall fødte lam, og ikke ut fra risikopopulasjon. Tap på sommerbeite er inkludert rovdyr tap+ dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

Figur 6: Utvikling av lammetap i inneperioden og på vårbeite til sammenligning med tap på sommerbeite

Figur 7: Besetningsfordeling totalt tap av lam

3,8 % av besetninger i Sauekontrollen i 2010 hadde registrert et totalt lammetap under 5 %. Hver 4. besetning hadde et totaltap av lam mellom 10-15 %.

TILVEKST OG HØSTVEKTER

Tabell 11: Andel av lam født 2010 som har registrert fødselsvekt, høstvekt og slaktevekt

	Fødselsvekt	Høstvekt	Slaktevekt
Antall med vekt	216 009	446 264	368 303
Antall i %	42 %	92 %	76 %

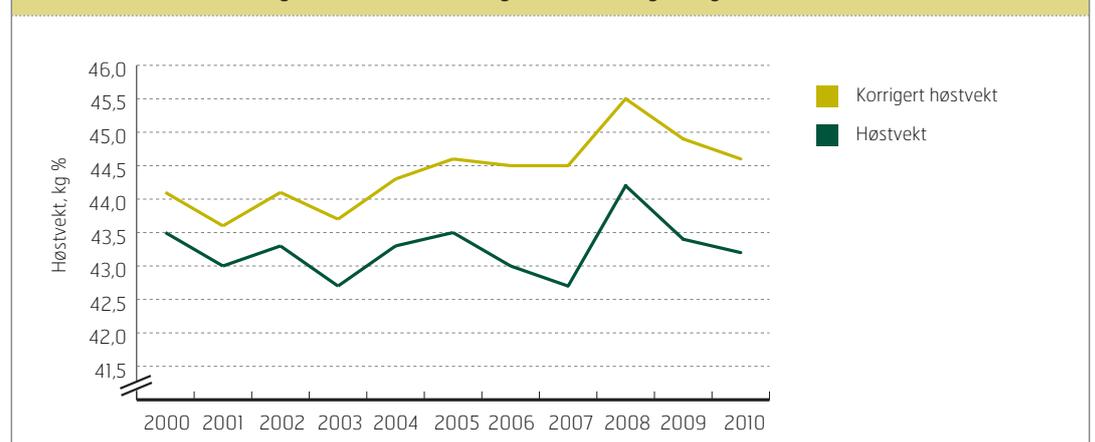
Tabell 12: Tilvekst og høstvekter, fylkesvis

Fylke	Høstvekt, kg	Korr. høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Gj.alder vårvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Østfold	42,2	44,8	134,2	28,9	305	271	279
Akershus	40,4	42,1	138,2	34,8	320	242	258
Hedmark	40,8	43,6	133,8	36,0	308	261	270
Oppland	43,7	45,7	136,9	42,2	325	269	285
Buskerud	43,8	46,3	134,8	44,0	337	270	291
Vestfold	40,2	42,2	137,0	43,3	328	226	259
Telemark	43,7	44,7	140,9	41,3	320	256	276
Aust_Agder	41,7	42,7	141,0	40,8	315	244	264
Vest_Agder	42,0	42,8	141,9	38,8	351	247	264
Rogaland	43,5	44,8	139,6	47,9	346	248	279
Hordaland	44,4	44,7	143,8	45,1	338	250	277
Sogn og Fjordane	44,4	44,4	145,0	43,9	331	244	275
Møre og Romsdal	43,1	42,9	146,1	41,4	326	242	264
Sør-Trøndelag	42,6	44,2	138,3	36,0	308	262	275
Nord-Trøndelag	41,5	42,7	140,3	35,2	296	250	263
Nordland	43,4	45,3	137,6	28,0	306	283	282
Troms	42,7	44,4	137,9	23,4	310	270	275
Finnmark	42,3	45,2	133,6	28,5	313	279	281
Landet	43,2	44,6	139,4	40,9	327	257	277

Tabell 13: Tilvekst og høstvekter uten kopplam, fordelt på rase

Rase	Høstvekt, kg	Korr.høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Norsk kvit sau	43,6	45,2	138,6	331	260	281
Kvit spælsau	41,4	42,2	141,5	306	246	262
Dala	44,4	44,8	143,5	42,4	336	253
Steigar	43,9	45,4	139,0	325	266	282
Sjeviot	42,3	41,6	147,9	319	231	256
Texel	42,5	45,2	134,1	334	251	281
Rygja	44,2	44,7	142,7	344	244	277
Norsk pelssau	43,0	43,9	140,3	312	250	275
Nor-X	42,0	44,9	133,3	336	241	277
Landet	43,2	44,6	139,4	327	257	277

Figur 8: Historisk utvikling av høstvekt og korrigeret høstvekt

Den korrigerte høstvekten er beregnet høstvekt ved 145 dagers alder, ut fra daglig tilvekst for de ulike rasene. Legg merke til at grafen er "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre. Kopplam er ikke inkludert i datamaterialet.

AVDRÅTT

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre.

Gjennomsnittlig alder ved høstveing var 139,4 dager. I 2009 og 2008 var den hhv. 139,2 og 139,7 dager.

Tabell 14: Avdrått, uten kopplam, per fylke

Fylke	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
	Para søye	Vaksen	Gimre	Para søye	Vaksen	Gimre
Østfold	64,8	69,1	51,4	68,9	73,6	54,5
Akershus	64,0	72,7	42,3	66,7	75,5	44,5
Hedmark	65,4	73,4	43,1	69,8	78,1	46,6
Oppland	73,0	80,3	51,9	76,3	83,7	55,0
Buskerud	76,1	83,7	55,9	80,5	88,2	59,8
Vestfold	60,2	65,2	43,6	63,1	67,9	47,5
Telemark	71,6	79,8	48,1	73,3	81,7	49,3
Aust-Agder	71,4	79,3	48,2	73,1	80,8	50,2
Vest-Agder	65,1	71,2	46,4	66,3	72,3	48,0
Rogaland	72,6	79,4	51,1	74,8	81,5	53,8
Hordaland	74,7	80,1	54,1	75,2	80,4	55,2
Sogn og Fjordane	75,6	81,4	53,3	75,6	81,1	54,5
Møre og Romsdal	69,2	74,9	48,6	68,8	74,1	49,3
Sør-Trøndelag	67,4	74,3	45,6	70,0	77,2	47,4
Nord-Trøndelag	62,6	69,2	42,8	64,3	70,9	44,7
Nordland	67,3	74,1	45,4	70,2	77,2	47,6
Troms	67,2	74,6	44,3	70,0	77,8	46,1
Finnmark	69,1	74,8	48,4	73,8	79,5	52,9
Landet	70,6	77,4	49,1	72,8	79,6	51,4

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre.

Tabell 15: Avdrått, uten kopplam, per rase

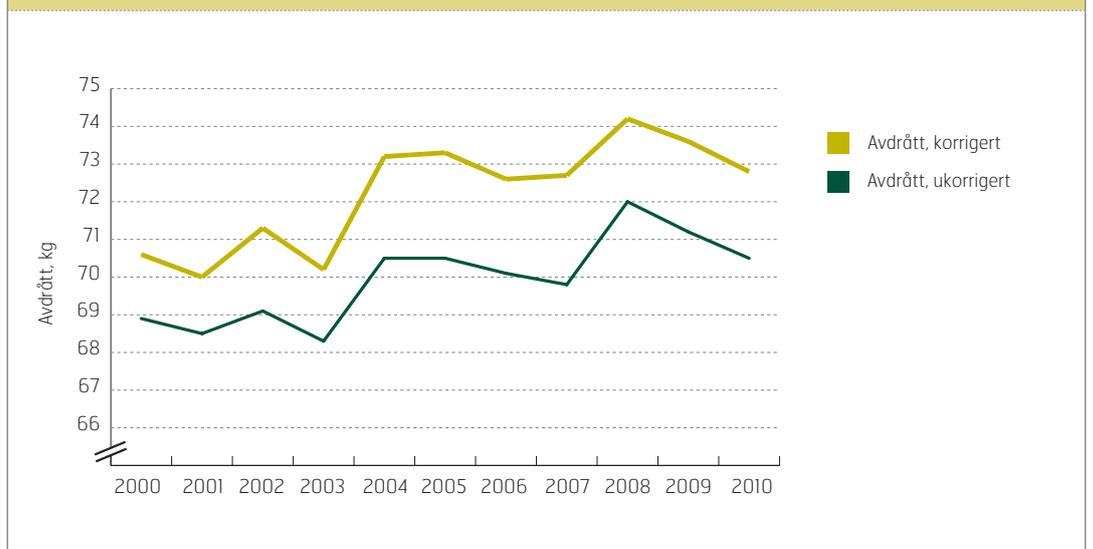
Rase	Antall søyer	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
		Para søye	Vaksen søye	Gimre	Korr. para søye	Korr. vaksen søye	Korr. gimre
Norsk kvit sau	200 740	72,3	79,4	50,9	75,0	82,0	53,5
Kvit Spælsau	34 681	66,7	73,5	43,6	68,0	74,8	44,9
Dala	12 376	71,0	76,2	51,1	71,6	76,7	52,2
Steigar	10 448	69,2	75,9	45,7	71,6	78,3	47,7
Sjeviot	3 793	66,1	70,9	44,2	65,1	69,5	44,8
Norsk pelssau	2 956	67,9	74,9	46,0	69,5	76,7	46,9
Texel	2 765	64,2	70,5	43,7	68,3	74,8	47,5
Rygja	2 734	73,0	79,7	49,1	73,9	80,5	50,7
Gammalnorsk spælsau	2 524	43,0	47,6	29,6	44,4	49,1	30,9
Farga spælsau	2 464	67,1	73,8	46,6	66,8	73,2	46,9
Gammelnorsk sau	1 318	32,5	35,4	21,3	33,3	36,0	22,9
Suffolk	1 310	59,8	64,9	36,8	61,1	65,8	39,3
Nor-X	1 266	64,5	72,2	41,6	69,0	76,8	45,9
Blæset	802	57,5	64,5	35,9	58,3	65,0	38,0
Fuglestadbroket	305	62,2	67,8	33,7	61,7	66,8	35,7
Grå trønder	304	54,1	61,3	33,9	54,5	61,2	35,8
Svartfjes	272	44,7	47,5	30,0	44,6	47,4	30,2

Figuren viser historisk utvikling av korrigert og ukorrigert avdrått per para søye. Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre.

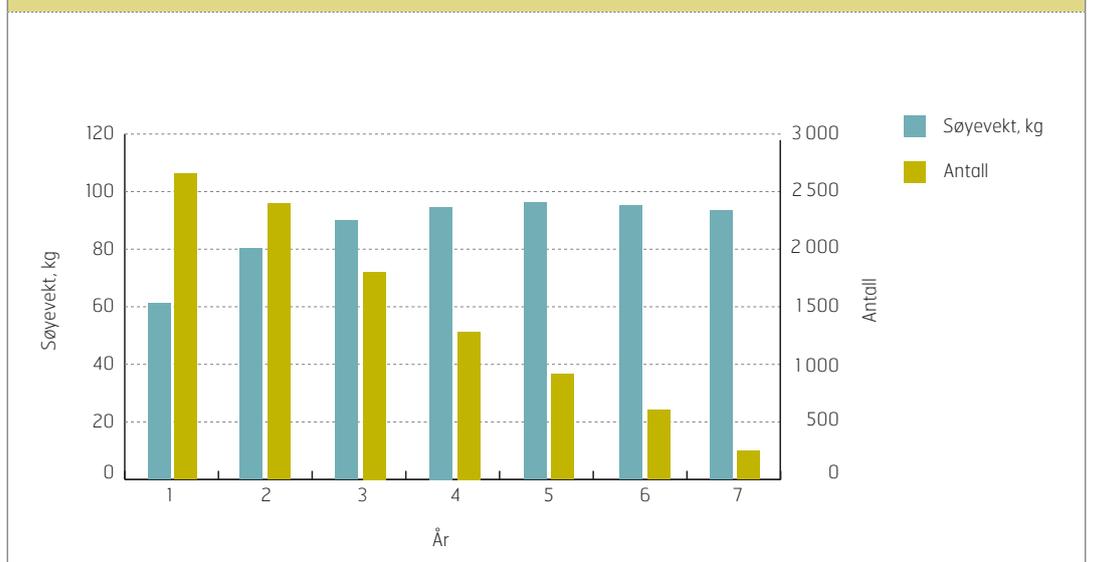
På grunn av feil i tidligere årsmeldinger har ikke søya fått godskrevet lam uten høstvekt. Det er rettet i denne grafen. Avdrått inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

Figur 9: Historisk utvikling av avdrått, uten kopplam.

Det har blitt registrert inn i overkant av 10 000 søyevekter i Søuekontrollen i 2010. Av disse var ca 2 700 gimrer som hadde en gjennomsnittsvekt på 62 kg. 5 år gamle søyer var de som var tyngst med en snittvekt 96 kilo.

Figur 10: Søyevekter

SLAKTERESULTATER

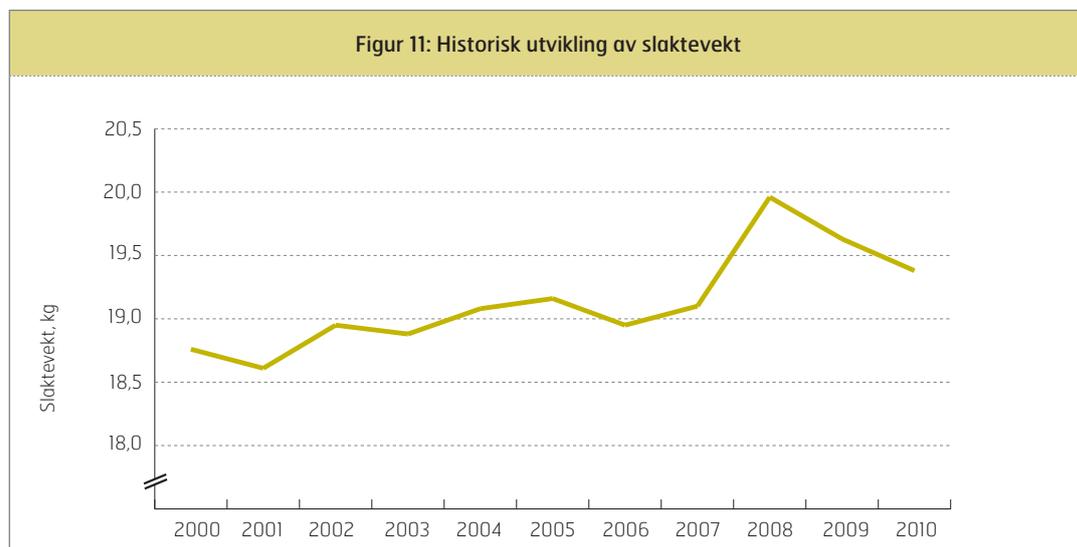
Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen. Lamma var i gjennomsnitt 161 dager gamle ved slakt.

Datagrunnlaget for denne beregningen avviker noe fra den øvrige statistikken (406 354 slakt fra medlemmer og 606 082 slakt fra ikke-medlemmer, totalt 1 012 436 lammeslakt).

40 % av alt slakt levert slakteri i 2010 var fra en medlemsbesetning i Sauekontrollen. Slakt fra medlemmer oppnådde i snitt en bedre klassifisering enn slakt fra ikke-medlemmer. Slaktene var dessuten jevnere i kvalitet. 72 % av slakt fra medlemmer av Sauekontrollen ble klassifisert som stjernelam, mot 55 % blant ikke-medlemmer. 10 % av alle slakt fra medlemmer av Sauekontrollen ble definert som overfeite, mens 11 % av slaktene fra ikke-medlemmer ble det.

Av alt slakt i Norge utgjorde økologisk slakt kun 2,8 % (28 821 slakt). Det er likevel en økning fra 2009. 4,9 % (49 243) av alt lammeslakt ble kategorisert som villsau, en betydelig økning på over 12 500 slakt fra 2009.

Figur 11: Historisk utvikling av slaktevekt

Tabell 16: Slaktevekt, slakteklasse og fettgruppe for lammeslakt levert av ikke-medlemmer og medlemmer av Sauekontrollen i 2010

	Slaktevekt, kg	Klasse	Fett
Medlem	19,2	8,2 (R)	5,6 (2+)
Ikke-medlem	17,7	7,2 (R-)	5,5 (2)

1) Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROP-skalaen. Verdiene er også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Tabell 17: Slakteresultat på lam, gruppert på alder ved slakt (370 055 slakt)

Alder, dager	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
< 101	2 724	183	14,9	8,5 (R+)	6,0 (2+)
101-120	7 208	152	20,0	8,7 (R+)	5,5 (2+)
121-130	21 229	142	20,4	8,6 (R+)	5,5 (2+)
131-140	45 879	132	20,3	8,5 (R+)	5,5 (2+)
141-150	63 200	122	20,1	8,4 (R)	5,5 (2+)
151-160	60 468	112	19,6	8,3 (R)	5,5 (2+)
161-170	51 212	102	19,1	8,2 (R)	5,6 (2+)
171-250	116 099	85	18,2	7,9 (R)	5,6 (2+)
> 250	1 097	63	18,4	7,6 (R)	5,6 (2+)
Landet	369 116	106	19,3	8,2 (R)	5,5 (2+)

Tabell 18: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse ved fødsel og kjønn (370 055 slakt)

Burd født	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe
Enkling	29 437	117	20,8	8,6 (R+)	5,9 (2+)
Tvilling	174 643	106	19,3	8,2 (R)	5,5 (2+)
Trilling	124 703	104	19,1	8,2 (R)	5,5 (2+)
Firling+	21 339	106	19,3	8,4 (R)	5,7 (2+)
Søyelam	142 194	98	18,6	8,3 (R)	5,8 (2+)
Verlam	207 928	112	19,8	8,2 (R)	5,4 (2)
Kopplam	18 994	105	17,9	8,0 (R)	5,7 (2+)
Landet	369 116	106	19,3	8,2 (R)	5,5 (2+)

Tabell 19: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse høst og kjønn

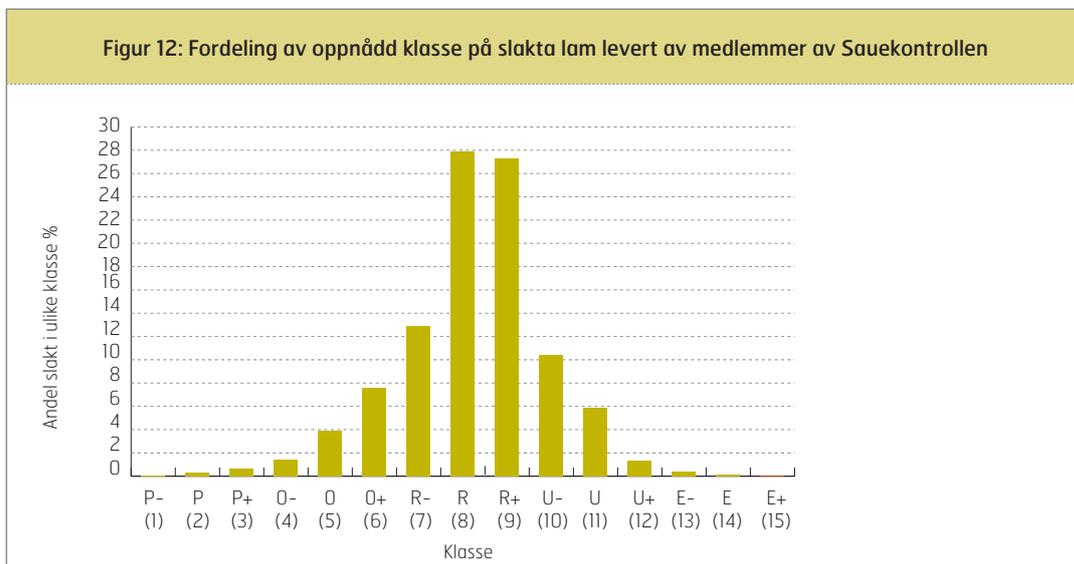
Burd haust	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Verdi, kr
Enkling	5 1301	115	20,4	8,5 (R+)	5,8 (2+)	824
Tvilling	205 788	107	19,4	8,3 (R)	5,5 (2+)	786
Trilling	5 9570	100	18,8	8,1 (R)	5,5 (2+)	753
Firling+	33 463	98	18,4	7,7 (R)	5,4 (2)	730
Søyelam	142 194	98	18,6	8,3 (R)	5,8 (2+)	742
Verlam	207 928	112	19,9	8,2 (R)	5,4 (2)	807
Kopplam	18 994	105	17,9	8,0 (R)	5,7 (2+)	724
Landet	369 116	106	19,3	8,2 (R)	5,5 (2+)	

Tabell 20: Slakteresultat på lam (uten kopplam), gruppert på alder på søye

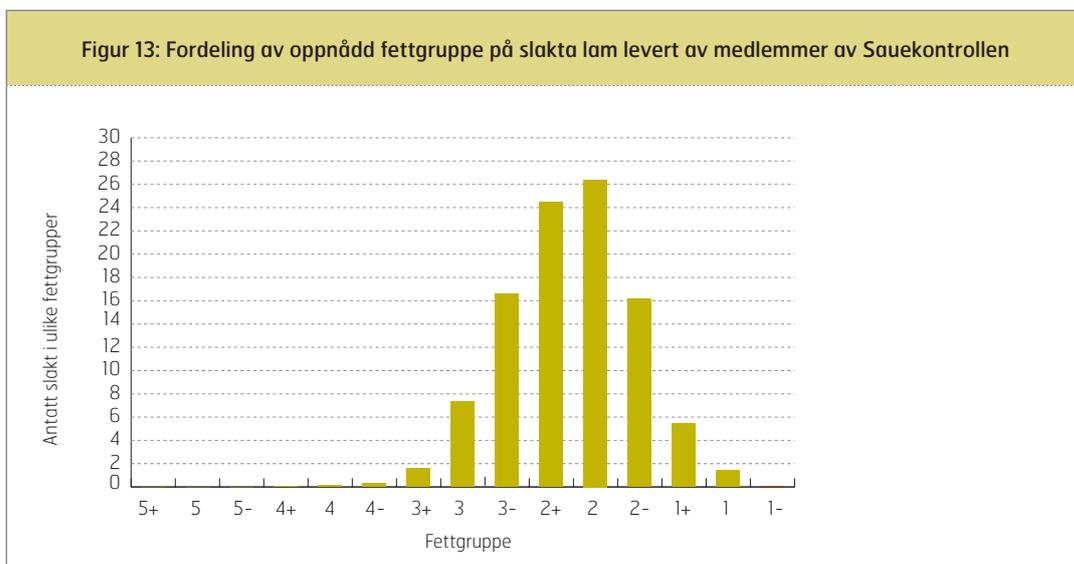
Alder, år (andel av slakta lam)	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Netto slakteverdi, kr
1 år (17,0 %)	59 664	101	18,9	8,3 (R)	5,5 (2+)	755
2 år (23,6 %)	82 501	106	19,4	8,3 (R)	5,5 (2+)	784
3 år (20,5 %)	72 037	109	19,7	8,3 (R)	5,6 (2+)	795
4 år (15,6 %)	54 821	108	19,6	8,2 (R)	5,6 (2+)	792
5 år (11,1 %)	39 109	107	19,5	8,2 (R)	5,7 (2+)	784
6 år (7,4 %)	26 081	105	19,3	8,1 (R)	5,7 (2+)	775
7 -> (4,5 %)	15 909	101	18,8	7,8 (R)	5,6 (2+)	756
Landet		106	19,4	8,2 (R)	5,6 (2+)	781

Figur 12 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2010 (tallverdi slaktegruppe vises i parentes).

Figur 13 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2010.

1) Gjennomsnittlig slakteklasse også oppgitt i tall. EUROP-klassiferingen gis et tall (fra 1- 15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv. Kopplam er inkludert.

Tabell 21: Klassifiseringsresultater, oppgitt per rase

Rase	Antall slakt	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
Norsk kvit sau	253 788	19,3	8,4 (R)	5,5 (2+)
Kvit spælsau	41 658	17,4	6,7 (R-)	5,3 (2)
Steigar	12 880	20,8	8,9 (R+)	5,6 (2+)
Sjenviot	4 120	18,1	8,1 (R)	6,2 (2+)
Texel	3 358	19,5	9,2 (R+)	6,1 (2+)
Rygja	3 254	18,3	7,8 (R)	6,1 (2+)
Norsk pelssau	3 439	17,7	6,7 (R-)	5,6 (2+)
Dala	6 183	18,6	7,8 (R)	5,5 (2+)
Nor-X	1 381	19,5	8,9 (R+)	5,7 (2+)
Landet	349 334	19,4	8,4 (R)	5,5 (2+)

HELSEOPPLYSNINGER I SAUEKONTROLLEN

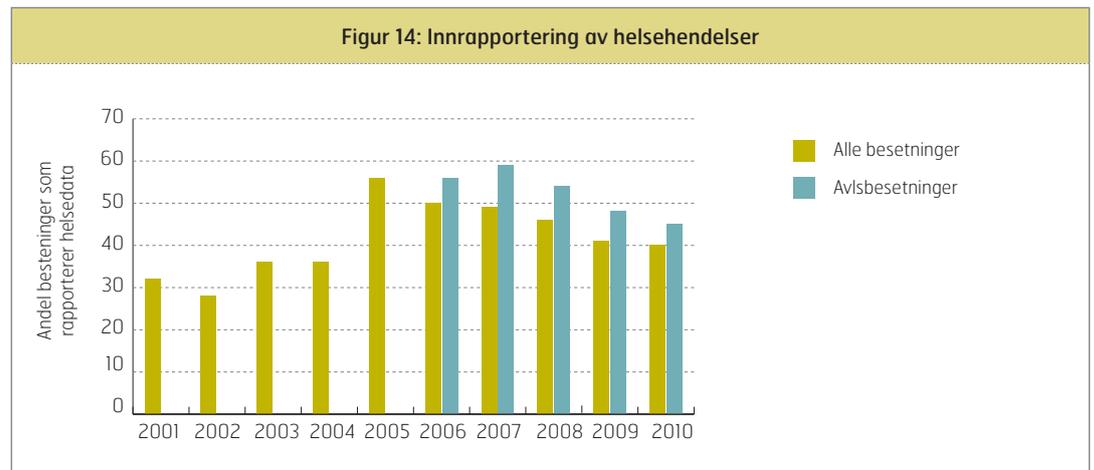
Data fra Sauekontrollen er per i dag det viktigste verktøyet vi har for å få oversikt over sykdomsforekomsten i norske sauebesetninger. En slik oversikt er viktig for driften til den enkelte sauebonde, men er også avgjørende for de som skal arbeide med sauehelse gjennom avl, forskning eller overvåkning. Sauekontrolldata brukes i dag til å se på blant annet risikofaktorer for enkelte sykdommer..

Det hadde vært ønskelig å kunne bruke Sauekontrollen til å se på arvbårhet av sykdommer eller endringer i forekomsten av sykdom. Skal en kunne benytte helseopplysningene i Sauekontrollen til dette forutsetter det

at sykdomstilfellene blir rapportert inn. Det er derfor et mål for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau å øke innrapporteringen av helsedata. Innrapporteringen var økende fram til 2005. Deretter har innrapporteringen av helsedata avtatt hvert år. Andelen av medlemmene i Sauekontrollen som rapporterer inn helsedata, var i 2010 40 %. For avlsbesetninger er det obligatorisk å innrapportere helseopplysninger. Andelen avlsbesetninger som rapporterte helsedata i 2010, var imidlertid bare 45 %. Dette er for dårlig, og begrenser mulighetene våre for å bruke Sauekontrolldata i ulike analyser.

Figur 14 viser at andelen besetninger i Sauekontrollen som rapporterte inn helsehendelser, var økende fram til 2005. Deretter har det vært en moderat nedgang. I 2010 rapporterte 40 % alle besetningene i Sauekontrollen helsedata, mens 45 % av avlsbesetningene rapporterte helsedata.

Figur 14: Innrapportering av helsehendelser

Andelen besetninger som rapporterer helsedata, gikk ned til 40 % i 2010. Muligheten for å bruke disse opplysningene til for eksempel å se på endring i sykdomsforekomst eller arvelighet er derfor begrenset. Analyser for å finne bakenforliggende årsaker til sykdom er imidlertid mulig.

Tabell 22: Utvikling i innrapporterte helseopplysninger i Sauekontrollen i perioden 2005 -2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Totalt antall sykdomsregistreringer	22 667	17 975	16304	17 125	20 144	18 018
Totalt antall forebyggende behandlinger	141 019	94 034	124 224	134 047	143 969	155 283
Antall søyer i Sauekontrollen	303 058	291 905	282 142	288 256	298 260	292 455
Antall besetninger med helseopplysninger	2 310	1 981	1 869	1 724	1 560	1 466
Antall besetninger totalt	4 140	3 935	3 838	3 731	3 791	3 643
Andel besetninger som registrerte helseopplysninger (%)	56	50	49	46	41	40

Tabell 23: Innrapportering av helseopplysninger fra avlsbesetninger

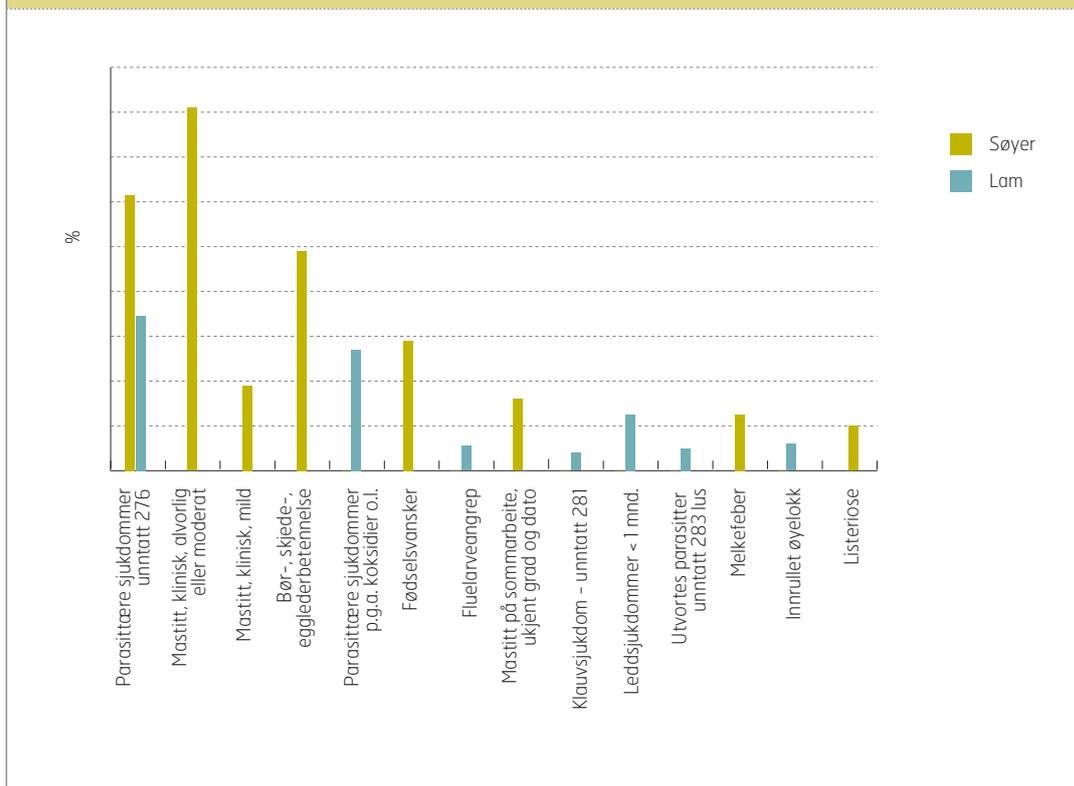
	2007	2008	2009	2010
Antall avlsbesetninger med helseopplysninger	1 068	921	742	660
Antall avlsbesetninger i Sauekontrollen	1 818	1 703	1 548	1 470
Andel avlsbesetninger som registrerer helse (%)	59	56	48	45

Tabell 23 viser antall og andel avlsbesetninger som rapporterte helseopplysninger til Sauekontrollen i 2010.

Figuren viser rapportert forekomst av sjukdom, angitt som %-andel av alle søyer eller alle lam i de besetningene som rapporterer sjukdom. Dyr som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Figur 15: De hyppigst rapporterte sjukdommene i Sauekontrollen i 2010

Opgitt som % andel av alle søyer i de besetningene som registrerer sjukdom (totalt 121 451 søyer i 2010). Søyer som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Økning i forekomst kan både skyldes en reelt økende forekomst eller en bedre innrapportering i besetningene som rapporterer helsehendelser.

Tabell 24: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos søyer i 2010

Sjukdom	%		
	2008	2009	2010
Mastitt, klinisk, alvorlig eller moderat	1,9	1,6	1,6
Mastitt, klinisk, mild	0,5	0,5	0,4
Mastitt på sommerbeite, ukjent grad og dato		0,3	0,3
Bør-, skjede-, egglederbetennelse	1,1	1,1	1,0
Parasittære sjukdommer, unntatt 276 koksider		0,8	1,2
Melkefeber	0,3	0,3	0,3
Fødselsvanskar	0,7	0,7	0,6
Listeriose	0,3	0,2	0,2
Skjedeframfall	0,2	0,2	0,2
Speneskadar	0,2	0,2	0,2
Børframfall			0,1

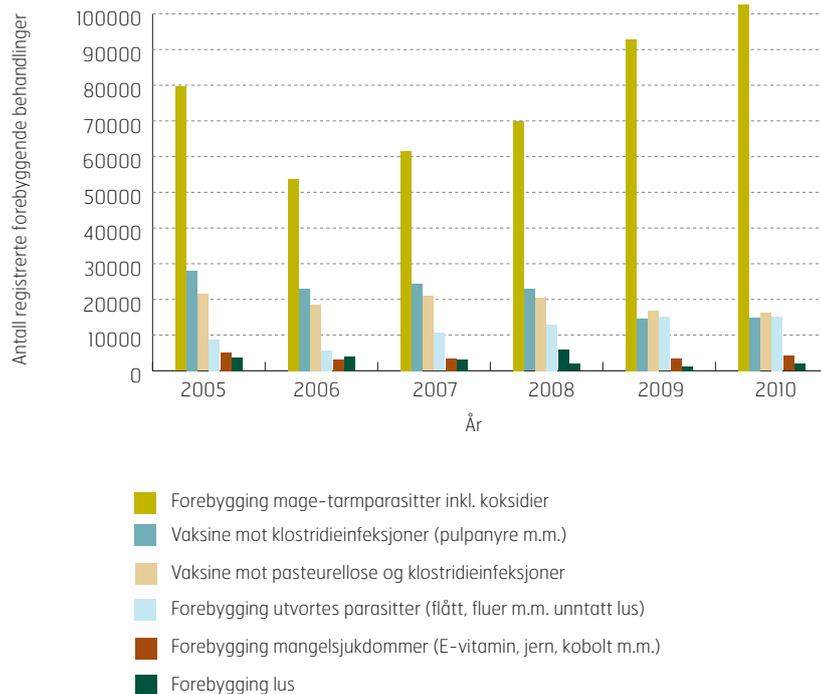
Opgitt som % av alle lam i de besetningene som registrerer sjukdom (238 886 lam i 2010). Lam som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Tabell 25: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos lam i 2010

Sjukdom	%		
	2008	2009	2010
Parasittære sjukdommer, unntatt 276 koksider		0,6	0,7
Parasittære sjukdommer p.g.a. koksider o.l.		0,5	0,5
Leddsjukdommar < 1 mnd.	0,3	0,2	0,3
Innrulla augelokk	0,1	0,2	0,1
Utvortes parasitter - unntatt 283 lus		0,1	0,1
Luftvegsinfeksjonar, uspesifikke		0,1	0,1
Fluelarveangrep			0,1
Klauvsjukdom - unntatt 281 forfangenhet			0,1
Munnskurv			0,1

Figur 16 viser de hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i Sauekontrollen i 2010. Det ble totalt registrert 155 283 forebyggende behandlingene (100 251 behandlingene av lam, og 55 032 behandlingene av søyer). Vi vet at forebyggende behandling som vaksiner, utføres hyppigere enn det som rapporteres. Tallene gir imidlertid et bilde av hvilke forebyggende behandlingene som er mest vanlig å bruke.

Figur 16: De hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i 2005 til 2010

PRODUCTION RESULTS IN HERDS REPORTING TO THE NORWEGIAN SHEEP RECORDING SYSTEM

The Norwegian Sheep Recording System was established in the 1950's. It provides a "best practice tool" in order to improve performance in the livestock and also in selection of breeding animals. 4 000 farmers are currently members, reporting herd productions results to the database. Approximately 27 % (3 899 herds) of Norwegian sheep farms and 40 % (295 725) of all ewes > one year of age were registered in the database in 2010.

Tabell 26: Mean production results, mated ewes 2010 (295 725 ewes)

	2010
Per lambing, number	2,11
Stillborn, %	4,60
Liveborn lambs, number	2,01
Lamb mortality indoor, %	3,61
Lamb mortality spring pasture, %	1,00
Lamb mortality summer pasture, or missing information, % 1)	10,32
Avg. date of birth	28 th April
Birthweight, kg	4,6
Weight onlet spring pasture, kg	18,0
Age at weighing spring pasture, days	40,9
Growth birth - spring pasture, gram/day	327
Autumn weight, kg	43,2
Corr.autumn weight, kg – corrected to 145 days of age	44,6
Age autumn weight, days	139,4
Growth spring pasture – autumn pasture, gram/day	257
Growth spring pasture - slaughter pasture, gram/day	106
Slaughter weight, kg	19,4
Growth birth - autumnweighing, gram/day	277
Corrected slaughter weight, kg (corrected to 160 days of age)	19,3
Age at slaughter, days	161,0
EUROP slaughter class	8,4 (R)
EUROP fatgroup	5,5 (2+)
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), number	1,63
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs included), number	1,71
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	70,5
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	72,8
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	73,7
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	76,1

1) Lambs with no autumn weight or slaughter weight are defined as lost on summer pasture.

Saukontrollen

Saukontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene, mens Animalia har den sentrale administrasjonen.

Saukontrollen Web er et nettbasert registreringsverktøy som er tilgjengelig for alle medlemmer i Saukontrollen. Du kan velge å registrere besetningsopplysninger selv direkte i Saukontrollen Web, registrere i PC program eller la rådgiver registrere for deg. Alt du trenger er en PC med internettilgang.

Som medlem i Saukontrollen får du:

- Enklere registrering som krever mindre arbeid
- Automatisk overføring av slaktedata og avlsindekser
- Nyttige rapporter og noteringslister
- God oversikt over din besetning

For mer info se www.animalia.no/saukontrollen

www.animalia.no